

พุทธศาสนาเถรวาทกับมุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์**

Theravada Buddhism and Ethical Perspectives on Sexual Intercourse

อำนาจ ยอดทอง

Amnat Yodthong

มหาวิทยาลัยมหิดล

Mahidol University, Thailand.

Corresponding Author. Email: amchinjang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้ เป็นการศึกษาเชิงเอกสารโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบเขตและความหมายของ เพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาท และ 2) ศึกษามุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาพบว่า 1) เพศสัมพันธ์ตามแนวคิดตะวันตกมี 2 ความหมาย คือ ความหมายแบบ จารีต คือ การสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิง และ ความหมายแบบสมัยใหม่ ได้แก่ เพศสัมพันธ์กับอวัยวะอื่น เช่น ทวารหนัก หรือกับวัตถุอื่นๆ ส่วนเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาทตรงกับคำว่า “การเสพเมถุนธรรม” คือ การที่บุคคลมีเจตนาหรือมีความยินดีในการสอดใส่อวัยวะเพศเข้าไปในอวัยวะ เพศ ทวารหนัก และปาก โดยที่สอดใส่เข้าไปสัมผัสเพียงเท่าเมถุน ไม่ว่าจะเป็นของชายหรือหญิง ของสัตว์ เจริญฉานหรือมนุษย์ เช่น ยักษ์ รวมถึงของซากศพของสัตว์เหล่านี้ 2) ส่วนมุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับ เพศสัมพันธ์ตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเชิงคุณธรรมมากที่สุด เพราะ ทฤษฎีนี้มองว่า เพศสัมพันธ์ที่ดีคือเพศสัมพันธ์ที่คนดียอมรับ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎแห่งทางสายกลาง ของ อริสโตเติล คือ “ความพอดี” หรือ “ความพอประมาณ” ส่วนพุทธศาสนาเถรวาทมองว่าเพศสัมพันธ์ที่ดีคือ เพศสัมพันธ์ที่ไม่ละเมิดเบญจศีลข้อ 3 งดเว้นจากการประพฤติดีกาม และประกอบด้วยเบญจธรรมข้อ 3 คือ สทราสนโดษ ความยินดีพอใจในสามีภรรยาของตน ซึ่งจัดเป็นทางสายกลางของชีวิตผู้ครองเรือนตามมรรค 8 ที่เรียกว่า “สัมมากัมมันตะที่ยังมีสวาสะ” คือ การกระทำที่ถูกต้องของผู้ยังมีกิเลสอยู่

คำสำคัญ: เพศสัมพันธ์; จริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์; จริยธรรมเซ็กส์; พุทธศาสนาเถรวาท

* บทความชิ้นนี้ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมจากการนำเสนอเค้าร่างบทคัดย่อเรื่อง “ประเด็นจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ใน มุมมองพระพุทธศาสนา” ในงานประชุมวิชาการประจำปี 2562 ของสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย ณ คณะ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล วันที่ 20-21 ธันวาคม พ.ศ. 2562.

* Received February 20, 2020; Revised February 28, 2020; Accepted March 13, 2020

Abstract

This research article is a documentary study by the methodology of content analysis from the Tripitakas, Commentaries, and related research papers. The objective is to 1) study the scope and meaning of the sexual intercourse in Theravada Buddhism, and 2) study the ethical perspectives on sexual intercourse in Theravada Buddhism.

The study found that 1) the word ‘sexual intercourse’ from the western perspective carries with it two meanings: the traditional meaning is the penetration of a penis into a vagina, and the modern meaning is the having sex with other organs such as anus or with other objects. In Theravada Buddhism, the sexual intercourse is communicated through the word “*Methunadhamma*.” It refers to the action of a person thrusting, with intention or pleasure, his or her sexual organ into a sexual organ, anus, and mouth of another being, regardless of male or female, human, beast, or monsters (e.g. giants), including the dead body of those beings. 2) Even if such penetration is only a slight entering, it is considered a total sexual intercourse. The ethical perspective on sexual intercourse in Theravada Buddhism is consistent with the virtue theory because it views that good sexual intercourse is a sexual activity that is accepted by virtuous people, which conforms to Aristotle’s rule of the Golden Mean, i.e. moderation or modesty. For Theravada Buddhism, it is believed that good sexual intercourse refers to sexual intercourse that does not infringe on the Five Precepts, especially the Third Precept that entails a total abstention from sexual misconduct, and must be composed of the Five Virtues, especially the third virtue i.e. *Sadàrasantosa* which means one’s contentment with their own husbands or wives. It is considered the middle path of the life of the householder according to the Noble Eightfold Path, which is called “right action of the mundane,” referring to the right action of those who still have lustful desires.

Keywords: Sexual Intercourse; Ethics of Sex; Sexual Ethics; Theravada Buddhism

บทนำ

เพศสัมพันธ์ถือว่าเป็นสัญชาตญาณตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์และสัตว์ มีสุภาชิตโบริณ กล่าวไว้ว่า การกิน การนอน การกลัวภัย และการสืบพันธุ์ เป็นธรรมชาติที่มนุษย์และสัตว์มีเหมือนกัน (Phramethidhammaporn (Prayoon Dhammacitto), 1996) ในทางชีววิทยาก็ถือว่า การสืบพันธุ์เป็นคุณลักษณะร่วมกันตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิต (Khruetachu, Damrongphon & Phokhathitiyukt (Editor), 2008) เพียงแต่การสืบพันธุ์ของพืชและสัตว์มักจะมีอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่งเป็นระยะเวลายาวนาน ในขณะที่มนุษย์มีการสืบพันธุ์ (หรือมีเพศสัมพันธ์) ได้ตลอดเวลา (Bavornnantkul, 1993)

ในแง่สังคมจึงทำให้เกิดภาวะเบียดและการควบคุมทางสังคมขึ้น เพราะแม้เพศสัมพันธ์เป็นเรื่องส่วนตัว แต่ถือเป็นเรื่องของสังคมด้วย (Empradit et al. 2003) ทำให้ในแต่ละสังคมต่างมีมุมมอง ทศนคติ และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เพศสัมพันธ์จึงเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นปัญหาต่างๆ ในด้านความถูก-ผิด ควร-ไม่ควร เหมาะสม-ไม่เหมาะสม (Bavornnantkul, 1993) มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมทางเพศอย่างแนบแน่น (Mauss, 1973, cited in Serirak, 2017) ซึ่งแน่นอนว่าจริยศาสตร์เซ็กส์ (sexual ethics) เป็นมุมมองหนึ่งที่สามารถช่วยอธิบายได้อีกแนวทางหนึ่ง

มาร์ค ดิมมอคค์ และ แอนดริว ฟิชเชอร์ (Mark Dimmock and Andrew Fisher) ได้ประมวลมุมมองเรื่องเพศสัมพันธ์ในจริยศาสตร์เซ็กส์โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) แนวคิดทฤษฎีกฎธรรมชาติ (Natural Law Theory or NLT) ถือว่าเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องทางจริยธรรมคือเพศสัมพันธ์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กำเนิดชีวิต 2) แนวคิดจริยธรรมของคานท์ (Kantian ethics) ถือว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องจะเกิดขึ้นได้ภายในบริบทของการแต่งงานระหว่างเพศ (heterosexual) การแต่งงานที่อยู่ด้วยกันตลอดชีวิต (lifelong) และการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว (monogamous marriage) เท่านั้น 3) แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ถือว่า เพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องคือเพศสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความสุข (pleasure) โดยรวมมากกว่าการไม่ทำอย่างนั้น และ 4) แนวคิดทฤษฎีคุณธรรม (Virtue Theory) ถือว่า เพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องทางจริยธรรมคือเพศสัมพันธ์ตามแบบที่คนดีทั่วไปยอมรับ และเป็นไปตามกฎแห่งทางสายกลาง (Golden Mean) ของ อริสโตเติล (Aristotle) (Dimmock & Fisher, 2017)

เมื่อหันมาพิจารณาประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท สแมนทา อิลันกาคุน (Samantha Ilangakoon) (Ilangakoon, 2016) มองว่า พระพุทธศาสนาเถรวาทมีมุมมองต่อเรื่องเพศสัมพันธ์ในเชิงลบ โดยถือว่าเป็นสิ่งอันตรายที่สุดที่คอยขัดขวางไม่ให้บุคคลดำเนินไปสู่จุดหมายสูงสุดคือนิพพาน จะเห็นว่าในแง่นี้ สแมนทา ให้ความสำคัญกับเพศสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของนักบวชมากที่สุด แต่จริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ในที่นี้จะมุ่งเน้นเพศสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน (Thai Tripitakas: 2/519/43) หรือ ผู้บริโภคม (กามโกศิบุคคล) (Thai Tripitakas: 1/281/317) ถึงแม้ว่าโลกียสุขไม่ใช่เป้าหมายสำคัญในพุทธศาสนาเถรวาทก็ตาม แต่ในสังคมไทยกลับมีนักวิชาการในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทท่านหนึ่งได้กล่าวถึงประเด็นนี้คือ พุทธทาสภิกขุ ซึ่งท่านมองว่า เพศสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์เท่านั้น (Buddhadasa Study Group, 1999) นับว่า ท่านพุทธทาส มีมุมมองที่เป็นประเด็นปัญหาในทางจริยศาสตร์เซ็กส์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อมุมมองเรื่องเพศสัมพันธ์ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างยิ่ง เพราะโดยทั่วไปแล้ว ชาวพุทธมักมองว่าเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ขัดขวางและอยู่ตรงข้ามกับพระนิพพาน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทเพศสัมพันธ์คืออะไร มุมมองของพุทธศาสนาเถรวาทเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์มีลักษณะเช่นใด โดยใช้มุมมองจริยศาสตร์เซ็กส์เป็นฐานสำคัญในการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง "พระพุทธศาสนากับประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ในโลกดิจิทัล" โครงการผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนสาขาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสโครงการ MUSSIRB No.: 2019/298 (B2) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาขอบเขตและความหมายของเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาท
- 2) เพื่อศึกษามุมมองจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาท

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยด้านเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากคัมภีร์พระไตรปิฎก เอกสาร หนังสือ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีวิธีการศึกษา ดังนี้ 1) ขั้นรวบรวมข้อมูล ศึกษาและรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวกับขอบเขตและความหมายของเพศสัมพันธ์และมุมมองเกี่ยวกับประเด็นจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาเถรวาท 2) ขั้นวิเคราะห์ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลดังกล่าว มาศึกษาวิเคราะห์มุมมองเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ โดยใช้แนวคิดจริยศาสตร์เชิงกลเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และ 3) ขั้นสรุป สรุปผลจากการศึกษาและนำเสนอรายงานผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1) ความหมายและขอบเขตเรื่องเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาท

คำว่า เพศสัมพันธ์ การร่วมเพศ (sexual intercourse) หรือ การมีเซ็กส์ (having sex) ในภาษาอังกฤษเป็นความหมายหนึ่งของคำว่า “เซ็กส์” (sex) ซึ่งเป็นกิจกรรมทางเพศอย่างหนึ่งของมนุษย์ (World Health Organization, 2006) พจนานุกรม Oxford Advanced Learner's Dictionary ให้ความหมายว่า เพศสัมพันธ์ คือ กิจกรรมทางเพศที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงการสอดใส่อวัยวะเพศชาย (penis) เข้าไปในช่องคลอดหรืออวัยวะเพศ (vagina) ของผู้หญิง (Oxford University Press, 2020) ซึ่งเพศสัมพันธ์มีความหมายตรงๆ และชัดเจนแบบนี้ (Dimmock and Fisher, 2017) ส่วน อลัน โซเบล (Soble, 2002) มองว่า ควรแยกความหมาย “เพศสัมพันธ์หรือการมีเซ็กส์” (having sex) และ “กิจกรรมทางเพศ” (sexual activity) ออกจากกัน เนื่องจากเพศสัมพันธ์เป็นแนวคิดเชิงภาษาโดยทั่วไป (ordinary language concept) หมายถึงเฉพาะการมีเพศสัมพันธ์ด้วยอวัยวะเพศเป็นหลัก ส่วนกิจกรรมทางเพศมีความหมายกว้างกว่า เพราะหมายถึงความสัมพันธ์ทางเพศด้วยร่างกายทุกรูปแบบ ในแง่นี้เพศสัมพันธ์จัดเป็นแนวคิดเชิงเทคนิค (technical concept)

สารานุกรมเพศ (Sex Encyclopedia) ของเว็บไซต์ Discovery Health มองว่า ความหมายของเพศสัมพันธ์ที่มักนิยมใช้และถูกใช้อย่างเป็นทางการในปัจจุบันนั้น มีอยู่อย่างน้อย 3 ความหมาย และ 2 ใน 3 นั้น ไม่ได้มีความหมายเชื่อมโยงโดยตรงกับการให้กำเนิดชีวิต ได้แก่ 1) การมีเพศสัมพันธ์ทางช่องคลอด (vaginal intercourse) 2) การมีเพศสัมพันธ์ทางปาก (oral intercourse) และ 3) เพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก (anal intercourse) เพศสัมพันธ์ในความหมาย 2 ข้อหลังนี้ อาจเกี่ยวข้องกับการบรรลุถึงจุดสุดยอดทางเพศ หรือบางทีอาจเป็นเพียงการเฝ้าโลมกันและกันเพื่อนำไปสู่เพศสัมพันธ์ด้วยอวัยวะเพศชายและหญิง การมีเพศสัมพันธ์จึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะระหว่างบุคคลต่างเพศเท่านั้น การมีความสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกัน หรือการมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ ที่เกี่ยวข้องกับการสอดใส่เข้าไปในปากหรือเข้าไปในทวารหนัก ก็ถือว่าเป็นการมีเพศสัมพันธ์เช่นเดียวกัน และอาจมีความหมายครอบคลุมถึงการมีเพศสัมพันธ์ด้วยนิ้วมือ ซึ่งอาจใช้นิ้วมือหรือแขน หรือการสำเร็จความใคร่ให้กันและกัน (โดยไม่มีการสอดใส่) เป็นต้น ก็ถือว่าเป็นเพศสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นเช่นเดียวกัน (Discovery Health, 2008)

ดังนั้น “เพศสัมพันธ์” (Sexual intercourse) หรือ “การมีเซ็กส์” (having sex) มีความหมาย 2 ประการ คือ 1) เกี่ยวข้องกับการสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิง เป็นเพศสัมพันธ์ในความหมายแบบจารีตดั้งเดิม หรือในเชิงแนวคิดทางภาษาโดยทั่วไป และ 2) ไม่เกี่ยวข้องกับการสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในช่องคลอดหรืออวัยวะเพศหญิง จัดเป็นเพศสัมพันธ์ในความหมายสมัยใหม่ที่ขยายออกจากความหมายดั้งเดิม เป็นความหมายเชิงแนวคิดทางเทคนิค นักวิชาการมักเรียกว่า “กิจกรรมทางเพศ” (sexual activity) ได้แก่ เพศสัมพันธ์ทางปาก เพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก เพศสัมพันธ์กับอวัยวะอื่นๆ หรือวัตถุอื่นใด เป็นต้น

ส่วนคำว่า “เพศสัมพันธ์” ยังไม่มีใช้ในพจนานุกรมไทย แต่มีศัพท์อื่นที่มีความหมายตรงกัน คือ “การร่วมเพศ” หมายถึง การร่วมรส การร่วมรสรัก หรือการร่วมรัก การร่วมประเวณี การเป็นผัวเมียกัน การเสพสังวาส การร่วมสังวาส หรือการอยู่ด้วยกันฉันสามีภรรยา (Royal Society, 2013) ส่วน “เพศสัมพันธ์” ในพุทธศาสนาเถรวาทตรงกับคำว่า “เมถุน” หรือ “เมถุนธรรม” และเรียกอาการหรือกิจของการมีเพศสัมพันธ์ว่า “การเสพเมถุน” หรือ “การเสพเมถุนธรรม” ซึ่ง จากการศึกษา พระวินัยปิฎก มหาวีถังค์ สามารถประมวลความหมายได้ดังต่อไปนี้

1) อวัยวะในการมีเพศสัมพันธ์ พระวินัยระบุไว้ว่า “การเสพคือการสอดเครื่องหมายเพศเข้าไปทางเครื่องหมายเพศ สอดองคชาตเข้าไปทางองค์กำเนิด...” (Thai Tripitakas: 1/55/42) คำว่า “เครื่องหมายเพศ” นี้หมายถึง อวัยวะเพศชาย (องคชาต) และอวัยวะเพศหญิง (องค์กำเนิด) ในที่นี้จึงหมายถึง การสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิง รวมถึงเข้าไปในอวัยวะอื่นที่ใช้แทนอวัยวะเพศ คือ ทวารหนัก และปาก (Thai Tripitakas: 1/56/43) ส่วนช่องทางอวัยวะอื่น เช่น หู หน้าอก มือ ไม่ถือเป็นการเสพเมถุน

2) บุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ การเสพเมถุนกับผู้ชาย ผู้หญิง คนไม่ชายไม่หญิง (บัณเฑาะว์หรือกะเทย) (คนไม่ปรากฏว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิง เรียกว่า “บัณเฑาะว์” หรือ “กะเทย” มี 3 ประเภท คือ 1) กะเทยโดยกำเนิด 2) ชายผู้ถูกตอนที่เรียกว่าขันที และ 3) ชายมีราคะกล้าประพฤตินอกจารีตในทางเสพกามและยั่ววนชายอื่นให้เป็นเช่นนั้น (Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto), 2015) คนที่เป็นทั้งหญิงทั้งชายในคนเดียว (อุกโตพญ์ชุนก) (Thai Tripitakas 1/56/43-44) รวมถึงเสพกับอวัยวะตนเอง เช่น คน

หลังอ่อนก้มหน้าใช้ปากอมองคชาตของตนเอง (Thai Tripitakas: 1/71/58) อีกทั้งการเสพกับสัตว์เดรัจฉาน หรือมนุษย์ เช่น ยักษ์ เปรต เป็นต้น ตลอดจนการเสพกับซากศพของมนุษย์และสัตว์ข้างต้น ส่วนการเสพกับสิ่งอื่นนอกจากนี้ไม่ถือเป็นการเสพเมถุน

3) องค์ประกอบทางกาย พระวินัยระบุว่า การเสพเมถุนจะสมบูรณ์ได้นั้นให้ถือว่า ทั้งสองฝ่ายมีการสัมผัสกันของอวัยวะเพศชายกับอวัยวะเพศหญิง หรือกับอวัยวะอื่นเช่น ทวารหนัก หรือปาก แม้เพียงเล็กน้อยเท่าเมล็ดงา ก็ถือว่า มีการเสพเมถุนอย่างสมบูรณ์แล้ว (Thai Tripitakas: 1/55/42)

4) องค์ประกอบทางจิตใจ องค์ประกอบนี้ถือว่า แม้มีองค์ประกอบด้านอื่นครบแต่หากขาดองค์ประกอบทางจิตใจย่อมไม่จัดเป็นการเสพเมถุน เช่น ภิกษุรูปหนึ่งจำวัดหลักกลางวันในป่าได้ต้นไม้ หยิบคนหนึ่งพบและเห็นองคชาตแข็งตัวจึงนั่งคร่อม กระทำการจนเสร็จกิจ แล้วปลุกท่าน กรณีนี้ถือว่าไม่ใช้การเสพเมถุนเพราะไม่รู้ตัว หรือภิกษุรูปหนึ่งจำวัดหลักกลางวันในป่าได้ต้นไม้ หยิบคนหนึ่งพบและเห็นองคชาตแข็งตัวจึงนั่งคร่อมกระทำการเสพ เมื่อท่านรู้ตัวจึงรับลุกขึ้นหนีไป กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นการเสพเมถุนเพราะไม่รู้สีกินดีในการเสพ (Thai Tripitakas: 1/75/64-65) เป็นต้น องค์ประกอบทางจิตใจนี้คือ ความตั้งใจหรือความมุ่งหมายที่จะทำการเสพเมถุน ที่เรียกว่า “เจตนา” (Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto), 2015) หรือมีความกำหนดยิตินิยามในขณะใดขณะหนึ่ง คือ 1) ขณะกำลังสอดเข้าไป 2) ขณะสอดเข้าไปแล้ว 3) ขณะหยุดอยู่ และ 4) ขณะถอนออก ย่อมถือว่าเป็นการเสพเมถุน (Thai Tripitakas: 1/58/45) ส่วนการกระทำที่ไม่มีเจตนา ไม่ยิตินิยามหรือไม่รู้ ย่อมไม่เป็นการเสพเมถุน ในขณะเดียวกันหากภิกษุฝันว่ามีเจตนามีเสพเมถุนกับอดีตภรรยาของตน ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเสพเมถุน (Thai Tripitakas: 999 1/78/66) เพราะขาดองค์ประกอบทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ เนื่องจากเป็นเพียงความฝัน ไม่ใช่ความจริง

สรุปความว่า ความหมายและขอบเขตของ “เพศสัมพันธ์” ในทางตะวันตกและในพุทธศาสนาเถรวาทมีความสอดคล้องกันในบางประเด็น โดยที่เพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาทมีความหมายที่เน้นอวัยวะในการมีเพศสัมพันธ์ ได้แก่ ทวารหนัก ทวารเบา และปาก ในช่องทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และความหมายที่เน้นตัวบุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ร่วม ได้แก่ มนุษย์และสัตว์เดรัจฉาน ส่วนที่แตกต่างกัน คือ เพศสัมพันธ์ในทางตะวันตกมีความหมายครอบคลุมถึงการมีเพศสัมพันธ์กับอวัยวะอื่น ๆ เช่น นิ้ว แขน เป็นต้น รวมถึงกับวัตถุหรือสิ่งของอื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกขอบเขตความหมายของเพศสัมพันธ์ในทางพุทธศาสนาเถรวาท ส่วนพุทธศาสนาเถรวาทถือว่าเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก ทวารเบา และปากของมนุษย์ รวมถึงซากศพของมนุษย์ เช่น ยักษ์ เปรต หรือนาค เป็นต้น รวมถึงความหมายในด้านองค์ประกอบที่เป็นเกณฑ์ตัดสินในการมีเพศสัมพันธ์และเกณฑ์ทางจิตใจซึ่งความหมายเหล่านี้อยู่นอกขอบเขตความหมายของเพศสัมพันธ์ในทางตะวันตก

2. มุมมองจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาเถรวาท

มุมมองเรื่องเพศสัมพันธ์ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีลักษณะแบบใด เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดทางจริยศาสตร์เช็กส์เป็นฐาน ในที่นี้จะพิจารณามุมมองตามแนวคิดที่ มาร์ค ดิมม็อก และ แอนดริว ฟิชเชอร์ (Dimmock & Fisher, 2017) ได้กล่าวไว้ โดยแบ่งออกเป็น 4 แนวคิดที่สำคัญ คือ 1) แนวคิดทฤษฎีกฎธรรมชาติ 2) แนวคิดจริยธรรมของค่าน้ำ 3) แนวคิดประโยชน์นิยม และ 4) แนวคิดทฤษฎีเชิงคุณธรรม

พร้อมทั้งใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นฐานในการวิเคราะห์ควบคู่กับหลักคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาเถรวาทว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับแนวคิดทางจริยศาสตร์เช็กส์ข้อใดบ้างหรือไม่ โดยพิจารณาดังต่อไปนี้

1) แนวคิดทฤษฎีกฎธรรมชาติ (Natural Law Theory or NLT)

ทฤษฎีกฎธรรมชาติมองว่า สิ่งใดก็ตามจะเป็นสิ่งที่ได้ก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นได้ทำหน้าที่หรือบรรลุเป้าหมายของมันจนสมบูรณ์แล้วเท่านั้น ในประเด็นนี้ นักบุญอควินัส (St. Aquinas) และนักทฤษฎีกฎธรรมชาติคนอื่นๆ มองว่า สมรรถนะทางเพศ (sexual faculties) ของมนุษย์มีเป้าหมายที่แท้จริงเพียงอย่างเดียวนั่น คือ การให้กำเนิดชีวิต (procreation) แสดงว่า เพศสัมพันธ์จะเป็นสิ่งที่ได้ ถ้ามีเป้าหมายในการให้กำเนิดชีวิต และจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี ถ้ามันทำลายเป้าหมายนี้ ทฤษฎีนี้จัดเป็นทฤษฎีแนวจารีตอย่างหนึ่ง ที่มองว่าการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (premarital sex) การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (masturbation) เพศสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ (bestiality) การคุมกำเนิด (contraception) พฤติกรรมรักร่วมเพศ (homosexual acts) สื่อลามกอนาจาร (pornography) และการผิดประเวณี (คบชู้) (adultery) ทั้งหมดนี้ ล้วนผิดจริยธรรมทั้งสิ้น โดยที่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงานเป็นสิ่งที่ผิดเพราะเด็กและเยาวชนจะถูกนำเข้าไปสู่โลกที่อยู่นอกขอบเขตการแต่งงานที่ปลอดภัย พฤติกรรมรักร่วมเพศไม่มีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การให้กำเนิดชีวิต ในภายภาคหน้า การคุมกำเนิดเป็นการทำลายเป้าหมายในการให้กำเนิดชีวิต การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง และสื่อลามกอนาจารให้ความสำคัญกับพฤติกรรมทางเพศที่อยู่ภายในตนเองเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างระหว่างการใช้สิ่งที่ผิดหน้าที่กับการไม่ได้ทำอะไรเลย เช่น เราใช้ผิดผิด (หน้าที่) ถ้าเราพยายามไขมัน เป็นคันชักไวโอลิน แต่ถ้าเราไม่ไขมัน โดยเก็บไว้ในลิ้นชักเฉยๆ มันก็ไม่ผิด ดังนั้นการไม่ใช้สมรรถนะทางเพศ (รักษาทรงพรหมจรรย์) เช่น นักบวช หรือคนโสด จึงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ในทางจริยธรรม (Dimmock & Fisher, 2017)

เมื่อพิจารณาเรื่องเพศสัมพันธ์จากมุมมองทฤษฎีกฎธรรมชาตินี้ ดูเหมือนว่ายังไม่ปรากฏมุมมองแบบนี้อย่างชัดเจนในพุทธศาสนาเถรวาท เนื่องจากเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ มีพุทธพจน์ว่า “การที่หญิงชายจะให้กำเนิดบุตรนั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน (2) มารดามีระดู (3) มีคันธัพพะ คือ สัตว์ผู้จะเกิดในครรภ์ ที่เรียกว่า ปฏิสนธิวิญญาณ” (Thai Tripitakas: 13/411/514) จะเห็นว่า องค์ประกอบที่ 1 คือ การมีเพศสัมพันธ์กันระหว่างบิดามารดานั่นเอง แต่ก็ไม่ปรากฏชัดเจนว่า การให้กำเนิดชีวิตจะต้องเกิดมาจากการมีเพศสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะใน อรรถกถาพระวินัย ได้กล่าวถึงการให้กำเนิดชีวิตด้วยวิธีอื่นๆ เช่น การที่ผู้ชายใช้มือลูบคลำสะดือผู้หญิงในช่วงมีระดูแล้วตั้งท้องขึ้นมา เรียกว่า “นาถิปรามสนคัพพะ” (สุวรรณสามชาดก) (Thai Tripitaka & Commentaries: 1/716-178) แสดงว่า การให้กำเนิดบุตรธิดาเพื่อสืบสกุลนั้น มีได้หลายวิธี และในหลายๆ วิธีนั้น การมีเพศสัมพันธ์จัดเป็นวิธีการหนึ่งเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่อาจจะสรุปได้ว่า เพศสัมพันธ์ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีเป้าหมายอยู่ที่การให้กำเนิดบุตรธิดาได้ ถึงกระนั้นก็มีนักปราชญ์ไทยที่ได้รับการยอมรับในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทท่านหนึ่งเสนอแนวคิดที่สอดคล้องกับทฤษฎีกฎธรรมชาตินี้ นั่นคือ พุทธทาส (พุทธทาสภิกขุ) โดยท่านมองว่า การสืบพันธุ์ที่แท้จริง คือ ความต้องการให้มี

คนใหม่หรือสัตว์ตัวใหม่ออกมาเป็นวัตถุประสงค์ ส่วนการมรณนั้นเป็นเพียงสร้อยสูงสุดทางความรู้สึก ซึ่งธรรมชาติเอามาจ้างให้สิ่งที่มีความรู้สึกทั้งหลายนี้ยอมทำการสืบทอด (Buddhasa Study Group, 1999) ถึงแม้ว่า เราจะไม่สามารถรู้ได้ว่าท่านเชื่อเช่นนั้นก็มีหลักฐานอ้างอิงมาจากคัมภีร์ใด หรือตีความมาจากข้อความใดก็ตาม แต่อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นมุมมองแบบทฤษฎีกฎธรรมชาติในพุทธศาสนาเถรวาทได้อย่างชัดเจน

ดังนั้น หากพิจารณาเพศสัมพันธ์ในมุมมองทฤษฎีกฎธรรมชาติและมุมมองในพุทธศาสนาเถรวาท ในประเด็นว่าด้วยเพศสัมพันธ์มีเป้าหมายเพื่อการให้กำเนิดชีวิตในการสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์ โดยเฉพาะมุมมอง พุทธศาสน มีลักษณะสอดคล้องกันในประเด็นสำคัญ คือ 1) ประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์เพื่อให้เกิดชีวิตนั้นเป็น ความต้องการของธรรมชาติ คนที่ไม่กระทำตามเจตนารมณ์ของธรรมชาตินี้ถือว่า “ผิดจริยธรรม” 2) การตั้ง ท้องและการให้กำเนิดชีวิตถือว่าเป็นเป้าหมายตามธรรมชาติของมนุษย์ เพียงแต่ทฤษฎีกฎธรรมชาติมองว่า เพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิงจะกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้หญิงได้ตั้งท้อง ส่วน พุทธศาสน มีมุมมองที่ ไกลเคียงกัน เพราะถือว่า ธรรมชาติใช้สร้อยหรือความสุขของการมรณมาเป็นค่าจ้างจูงใจให้มนุษย์มี เพศสัมพันธ์เพื่อให้เกิดชีวิต การที่ผู้หญิงให้กำเนิดชีวิตในท้องตนเองและคลอดออกมาจึงถือว่า มนุษย์ได้ทำ หน้าที่สืบเผ่าพันธุ์ตนเองได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ส่วนทฤษฎีกฎธรรมชาติหมายเอาเพศสัมพันธ์และพฤติกรรมทาง เพศภายในขอบเขตของการแต่งงาน (สมรส) เท่านั้น ส่วน พุทธศาสน ไม่มีรายละเอียดในประเด็นนี้ และที่สำคัญ มุมมองของท่านพุทธทาสก็ถูกตั้งคำถามจากนักวิชาการทางพุทธศาสนาเถรวาท ว่าเป็นมุมมองที่ถูกต้องหรือไม่

2) แนวคิดจริยธรรมของค่านท์ (Kantian Ethics)

ค่านท์ (Immanuel Kant 1724 -1804) ใช้มุมมองเกี่ยวกับความเป็นอิสระ (autonomy) และความ เคารพในตัวบุคคล (respect for a person) เป็นฐานสำคัญในการพิจารณาเรื่องเพศสัมพันธ์ โดยมองว่า การมี เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ถูกต้องทางจริยธรรมภายในบริบทของการสมรสระหว่างบุคคลต่างเพศ (ชาย-หญิง) (heterosexual) การสมรสที่อยู่ด้วยกันตลอดชีวิต (lifelong) และการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น การ มีเพศสัมพันธ์ที่นอกเหนือจากบริบทนี้ เช่น เพศสัมพันธ์ในเพศเดียวกัน การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การผิด ประเวณีหรือเพศสัมพันธ์ที่นอกใจคู่สมรส (การเป็นชู้) เพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เป็นต้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ ผิดจริยธรรมทั้งสิ้น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเป็นไปตามกฎข้อที่ 2 (Second Formulation) ของ “คำสั่งเด็ดขาด” (Categorical Imperative) เขาที่ว่า “จงปฏิบัติต่อตัวคุณเองหรือต่อคนอื่น ในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์เสมอ อย่า ปฏิบัติต่อเขาในฐานะที่เป็นเครื่องมือ (ไปสู่สิ่งอื่น) เลย แต่จงปฏิบัติให้เท่าเทียมกันในฐานะมนุษย์ที่เป็น เป้าหมายในตนเอง” โดยถือว่า ความต้องการทางเพศและแรงกระตุ้นทางเพศ เป็นสิ่งที่ไม่มีการคิดหรือทำลาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บทบาทหน้าที่ของเพศสัมพันธ์จึงไม่ควรที่จะเป็นวิธีการที่มนุษย์ใช้ปฏิบัติเพื่อคุกคาม (threatens) ชีวิตทางศีลธรรมของมนุษย์ด้วยกันเอง การมีเพศสัมพันธ์จึงเป็นการปฏิบัติต่อคนอื่นในฐานะที่ เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมายอย่างชัดเจน ในแง่ค่านท์มองว่า มีเพียงเหตุผลเดียวเท่านั้นที่จะทำให้การมีเพศ สัมพันธ์เป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม เหตุผลนั้นคือ “บทบาทของการแต่งงาน” (role of marriage) จึงมีเพียงใน บริบทของการแต่งงานเท่านั้นที่ค่านท์คิดว่า เพศสัมพันธ์และความต้องการทางเพศเป็นมากกว่าการปฏิบัติต่อ

ผู้อื่นในฐานะที่เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมายที่ตนต้องการ เพราะการมีเพศสัมพันธ์ในชีวิตแต่งงานจัดเป็นการปฏิบัติต่อกันในฐานะบุคคลโดยรวม (whole person) และมีการแลกเปลี่ยนอย่างเท่าเทียมกัน มันจึงเป็นเรื่องของบุคคลทั้งหมด ไม่ใช่เพียงแค่อวัยวะเพศ ความต้องการทางเพศ และความสุขทางเพศเท่านั้น (Dimmock & Fisher, 2017)

เมื่อพิจารณามุมมองนี้ในพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า มีมุมมองสำคัญอยู่ 2 แบบด้วยกัน คือ

แบบที่ 1 เป็นมุมมองสำหรับนักบวชหรือพระภิกษุ ผู้ดำเนินชีวิตไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ การหลุดพ้นจากกิเลส ในแง่นี้เพศสัมพันธ์จึงถูกมองว่าเป็นกิริยาชั่วหยาบ เป็นมารยาทของคนชั้นต่ำหรือผู้เลวทราม (Thai Tripitakas: 1/55/42) และขัดขวางการดำเนินไปสู่จุดหมายสูงสุดคือนิพพาน (Ilankakoon, 2016) ซึ่งจะไม่ขอกล่าวถึง

แบบที่ 2 มุมมองและท่าทีในระดับปุถุชนผู้ครองเรือน พุทธศาสนาเถรวาทยอมรับว่า 1) เป็นประเพณีของชาวบ้าน 2) เป็นกิจที่จะต้องทำในที่ลับ และ 3) ต้องทำกันสองต่อสอง และ 4) มีน้ำเป็นที่สุด คือสำเร็จกิจด้วยการหลั่งน้ำกาม (Thai Tripitakas: 1/55/42) แสดงให้เห็นว่า เพศสัมพันธ์ในแง่พุทธศาสนาเถรวาทยอมรับว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของชาวบ้าน จึงไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ทำได้เพียงเน้นย้ำและกำชับให้มีคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อกันและกัน เพื่อประดับประดาชีวิตการครองเรือนให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีความสุข

ในประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์กับชีวิตการครองเรือนนั้น อานาจ ยอดทอง (Yodthong, 2017) มองว่า ในสังคมทั่วไปถือว่า การมีเพศสัมพันธ์เป็นพฤติกรรมของสามีภรรยาอย่างหนึ่ง หมายความว่า คนที่ไม่ได้เป็นสามีภรรยากันจะไม่มีสิทธิมีเพศสัมพันธ์ได้ (ตามจารีตของสังคมหรือจริยธรรมสังคม) แม้ในพระพุทธศาสนาเถรวาทก็มีแนวคิดแบบเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากผู้ชายหรือผู้หญิงที่ถือว่าเป็นสามีภรรยากันแล้วยึดถือการมีพฤติกรรมเพศสัมพันธ์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเข้าพิธีแต่งงาน หรือจะจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายหรือไม่ก็ตามไม่สำคัญ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่า ได้อยู่กันเป็นสามีภรรยากันโดยเปิดเผยเท่านั้น ดังนั้นการแต่งงานหรือการสมรสในพุทธศาสนาเถรวาท จึงหมายถึง การรับรู้อิส (ชาติ) เสมอกัน การรับรู้อิส (ชาติ) เท่าเทียมกัน การมีหน้าที่และมีคุณสมบัติเสมอกันและเท่าเทียมกัน ที่เรียกว่า “สมชีวิตธรรม” หรือ “ชีวิตสมรส” คือ คุณธรรมของสำหรับคู่สมรสมี 4 ประการ ได้แก่ มีความเชื่อ (สมสัทธา) ความประพฤติ (สมสילה) ความเสียสละ (สมจาคา) และมีปัญญาเสมอกัน (Yodthong, 2017) ซึ่งจะทำให้เกิดความเสมอภาคในครอบครัว เพราะต่างมีคุณธรรมและพฤติกรรมที่เสมอภาคกัน อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสุขในครอบครัว (Detboon et al., 2017) ซึ่งประเด็นนี้เองที่แตกต่างจากแนวคิดจริยธรรมของค่านี เพราะเขายอมรับเฉพาะเพศสัมพันธ์ในบทบาทของการแต่งงานระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น แต่ตามหลักเบญจศีลข้อ 3 อันเป็นพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์สำหรับผู้ครองเรือน ซึ่ง สมภาร พรหมทา (Promtha, 2005) มองว่า จริยธรรมข้อนี้มีความหมายครอบคลุมทั้งเพศสัมพันธ์ตามปกติระหว่างชายกับหญิง และเพศสัมพันธ์ที่ไม่เป็นไปตามปกติ ได้แก่ ระหว่างชายกับชาย และหญิงกับหญิง จากมุมมองนี้ย่อมแสดงว่า และในแง่พุทธศาสนาเถรวาทมองกว้างกว่าจริยธรรมของค่านี

ส่วน การแต่งงาน (สมรส) ที่อยู่ด้วยกันตลอดชีวิตตามแนวคิดของค่านี้นั้น พุทธศาสนาเถรวาท ยอมรับได้ในประเด็นนี้ เนื่องจากถือว่า คู่แต่งงานที่มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบหน้าที่และต่ออีกฝ่ายที่เป็นคู่ชีวิตของตนเองนั้น ย่อมสามารถอยู่ด้วยกันเป็นคู่ชีวิตตลอดชีวิตได้ แสดงว่า เพศสัมพันธ์ภายในชีวิต การแต่งงานหรือนอกการแต่งงานไม่ได้ช่วยให้ชีวิตแต่งงานสามารถอยู่ด้วยกันได้ตลอดชีวิต แต่สิ่งหนึ่งที่สามารถทำได้คือ คุณธรรมที่มีต่อกันนั่นเอง ซึ่งประเด็นนี้ไม่ปรากฏในจริยธรรมของค่านี้นั้น และประเด็นต่อมา คือ ค่านี้นับถือการสมรสแบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ส่วนมุมมองพุทธศาสนาเถรวาทนั้นกลับไม่มีปรากฏที่ชัดเจน แต่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) มองว่า เบญจศีลข้อ 3 เปิดให้เกี่ยวกับจำนวนของคู่ครอง มิได้กำหนดไว้ตายตัวว่าคนเดียวหรือกี่คน สุดแต่ตกลงยินยอมกันโดยสอดคล้องกับประเพณีและบัญญัติของสังคม โดยถือสาระว่า ไม่ละเมิดต่อคู่ครองหรือของหวงห้ามที่เป็นสิทธิของผู้อื่น ไม่ละเมิดฝ่าฝืนความสมัครใจของคู่กรณี และไมนอกใจคู่ครองของตน ไม่ละเมิดและไม่เสียความซื่อสัตย์ต่อกัน ก็ไม่ถือว่าผิดจริยธรรม (Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto), 2014)

3) แนวคิดประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

แนวคิดประโยชน์นิยมมองว่า เพศสัมพันธ์จะถูกหรือผิด ไม่ว่าจะเป็นเพศสัมพันธ์ก่อนสมรส เพศสัมพันธ์ในเพศเดียวกัน การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง หรือเพศสัมพันธ์ทางปาก เป็นพฤติกรรมที่สามารถยอมรับได้ในทางจริยธรรมหรือไม่ ให้พิจารณาว่า การกระทำนั้นจะทำให้เกิดความสุข (pleasure) โดยรวมมากกว่าการไม่ทำอย่างนั้นหรือไม่ และนี่คือกฎสำคัญที่จะต้องตอบให้ได้ก่อน เพราะถ้าทำให้เกิดความสุข โดยรวมมากกว่าถือว่า การกระทำนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรม แต่ถ้าตรงกันข้ามย่อมถือว่าผิดหลักจริยธรรม แม้ว่าประโยชน์นิยมจะให้ความสำคัญกับความสุขในเพศสัมพันธ์ กระนั้นก็ไม่ได้มุ่งสนับสนุนให้คนแสวงหาความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะถือว่ายังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่มีมนุษย์สามารถกระทำเพื่อเพิ่มความสุขโดยรวมให้มากขึ้นได้ อีกทั้งการมีเพศสัมพันธ์มากเกินไปก็อาจทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ รวมถึงทำลายสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การหมกมุ่นในเพศสัมพันธ์จึงทำให้เกิดผลเสียมากกว่าที่จะได้รับความสุขในปริมาณที่มากขึ้น นอกจากนี้ เพศสัมพันธ์ไม่ใช่สิ่งที่ดีในทุกกรณี เช่น มองว่าการข่มขืนและการกระทำอนาจารต่อเด็ก (สำหรับเพศผู้ใหญ่) เป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม ถึงแม้ว่าคนข่มขืนจะได้รับความสุขก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาความสุขโดยรวมแล้วกลับพบว่า ความทุกข์กายทุกข์ใจของเหยื่อ และ ความทุกข์ของญาติ ฯลฯ มีมากกว่าหรือมีความสำคัญมากกว่าความสุขของผู้กระทำ ไขณเดเดียวกัน การมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในชีวิตสมรสอาจผิดจริยธรรมได้ ถ้าหากมีการบังคับ (coercion) หรือข่มขู่ (threats) ส่วนประเด็นการผิดประเวณี หรือการมีคู่นอนหลายคน อาจสามารถเป็นที่ยอมรับได้ในทางจริยธรรม ถ้าหากปรากฏว่าทำให้มีความสุขโดยรวมเพิ่มขึ้น เช่น คู่สมรสอาจตกลงกันที่จะมีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นเพื่อให้ชีวิตการแต่งงานของพวกเขามีความสุขและน่าสนใจมากยิ่งขึ้นก็ได้ (Dimmock & Fisher, 2017)

เมื่อพิจารณามุมมองนี้ในพระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า แนวคิดประโยชน์นิยมนี้แทบจะอยู่ตรงข้ามกับหลักการทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เช่น การให้ความสำคัญกับความสุขที่ได้จากการมีเพศสัมพันธ์อย่างมาก ถึงขนาดยินยอมให้สามีภรรยาามีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นได้ตามที่ต้องการ (จะกี่คนก็ได้) ซึ่งผิดหลัก

เบญจศีล ข้อ 3 กามสมุจฉาจารา เวมณิ การเว้นจากการประพฤติดิในกาม และเบญจธรรม (ธรรม 5 ที่สนับสนุนศีล 5) ข้อ 3 สทาร์สันโดช คือ มีความยินดี รักใคร่พอใจ เฉพาะในสามีภรรยาของตนเท่านั้น ถึงกระนั้นก็ไม่สนับสนุนให้มีการข่มขืนหรือกระทำการที่รุนแรงทางเพศต่อคู่ครองของตน กลับส่งเสริมให้ทำหน้าที่ด้วยคุณธรรม ดังนั้น พุทธศาสนาเถรวาทจึงเน้นย้ำไปที่คุณธรรมของสามีภรรยาเป็นสำคัญ และได้กำหนดจริยธรรมด้านหน้าที่ที่จะพึงปฏิบัติต่อกันสำหรับสามีและภรรยาเพิ่มเติมจากคุณธรรมต่างๆ อีกด้วย ในแง่หนึ่งจึงมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดประโยชน์นิยมที่นิยมที่มองว่า เพศสัมพันธ์ที่รุนแรง หรือการมับังคับข่มขืน และการข่มขืน ไม่ว่าจะเป็นคนที่แต่งงานแล้ว (ชีวิตในสมรส) หรือยังไม่แต่งงาน (ชีวิตนอกสมรส) ก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม

อีกอย่างหนึ่ง ไม่ได้หมายความว่าพุทธศาสนาเถรวาทจะปฏิเสธความสุขจากเพศสัมพันธ์ในวิถีชีวิตของฆราวาสผู้ครองเรือน เพราะพระพุทธเจ้าก็ทรงยอมรับว่า เพศสัมพันธ์เป็นประเพณีของชาวบ้าน อีกทั้งในระดับวิถีชีวิตของผู้ครองเรือนนั้น ความสุขจากการมีเพศสัมพันธ์จัดเป็นความสุขระดับหนึ่งที่เรียกว่า “กามสุข” คือ ความสุขที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ (Thai Tripitakas 23/34/500) โดยที่ความสุขที่ได้จากการเสพบริโภคกาม รวมการมีเพศสัมพันธ์นี้มี 2 ประการ คือ 1) สุข ความสุขทางกาย และ 2) โสมนัส สุขทางจิตใจ (Thai Tripitakas: 13/280/334) และความสุขทั้ง 2 นี้คือ คุณหรือประโยชน์ของกาม หรือ “กามคุณ” (Thai Tripitaka & Commentaries: 18/197/115) ถึงกระนั้นก็ได้สนับสนุนหรือส่งเสริมให้คนเสพหรือบริโภคกามจนกลายเป็นผู้หมั่นมุ่น อันเป็นพฤติกรรมสุดโต่ง ที่เรียกว่า “กามสุขัลลิกานุโยค” (การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุข) ซึ่งประเด็นนี้จะมีลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดประโยชน์นิยม เพียงแต่พุทธศาสนาเถรวาทมองไปไกลกว่านั้นว่า กามสุขแม้จะให้ประโยชน์สุขแก่มนุษย์ผู้เสพ แต่ก็จัดเป็นเพียงความสุขที่บกพร่อง ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความทุกข์ต่อตนเองและสังคม จึงควรเสพหรือบริโภคกามอย่างมีสติและรู้เท่าทัน และต้องให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม และประกอบด้วยคุณธรรมที่มีต่อกัน พร้อมทั้งนำเสนอความสุขที่สูงขึ้น ประณีตขึ้น เรียกว่า “นิพพานสุข”

4) ทฤษฎีเชิงคุณธรรม (Virtue Theory)

นักทฤษฎีเชิงคุณธรรมส่วนใหญ่เช่น อาลิสเบธ แอนคอมบ์ (Elizabeth Anscombe, 1919–2001) ปีเตอร์ เกียช (Peter Geach, 1916–2013) และ โรเจอร์ สครูตัน (Roger Scruton, 1944) มักมีแนวคิดสนับสนุนจริยธรรมเพศสัมพันธ์แนวจารีต (conservative sexual ethic) มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เช่น ราชา ฮัลวานี (Raja Halwani, 1967) ที่ไม่ได้สนับสนุนแนวคิดจริยธรรมเพศสัมพันธ์แนวจารีต ดังนั้นในที่นี้จะพิจารณาจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ผ่านมุมมองทฤษฎีเชิงคุณธรรม (ที่ไม่เป็นไปตามแนวจารีต) นี้เท่านั้น

ทฤษฎีเชิงคุณธรรมมองว่า สิ่งที่ดีคือสิ่งที่คนดีมีคุณธรรมเลือกกระทำ และการมีคุณธรรมคือการพัฒนาอารมณ์ (dispositions) และนิสัย (habits) เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ ในโลกตามแนวทางที่ถูกต้อง (right way) ในช่วงเวลาที่ถูกต้อง (right time) ด้วยเหตุผลที่ถูกต้อง (right reasons) และในขอบเขตที่ถูกต้อง (right extent) ได้ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎแห่งทางสายกลาง (Golden Mean) ของอริสโตเติล คือ “ความพอดี” หรือ “ความพอประมาณ” คือ การกระทำที่อยู่กึ่งกลางระหว่างความเกิน (excess) และความ

ขาด (deficiency) ด้วยความมั่นใจว่า เรากำลังทำด้วยเหตุผล (rationally) นั่นคือ คุณธรรม (virtuously) ตามหลักการนี้ คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์ คือ การรู้จักควบคุมอารมณ์อย่างเหมาะสม หรือความพอประมาณ (temperance) ในกรณีของการมีเพศสัมพันธ์นั้น คนดีมีคุณธรรมจะไม่กระทำด้วยแรงจูงใจทางเพศเพียงอย่างเดียวโดยไม่ควบคุม หรือปฏิเสธความต้องการทางเพศทั้งหมด แต่เขาจะมีเพศสัมพันธ์ในเวลาที่เหมาะสม กับคนที่เหมาะสม และด้วยเหตุผลที่เหมาะสม วิธีหนึ่งในการพิจารณาว่าการกระทำมีลักษณะเกินความพอดีหรือไม่ก็คือ “การกระทำนั้นมีความขัดแย้งกับเป้าหมายและคุณธรรมที่พึงามอื่นๆ หรือไม่” ตัวอย่างเช่น ในด้านสุขภาพ คนที่ไม่มีความพอดีในเพศสัมพันธ์ เช่น ส่ำส่อนทางเพศ อาจจะประสบปัญหาสุขภาพร่างกาย (physically) และอารมณ์ (emotionally) หรืออาจทำลายมิตรภาพ หรือการศึกษา ซึ่งจะทำให้ไม่สามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายชีวิตที่ดีได้ ดังนั้นเพียงแค่พิจารณาเรื่องมิตรภาพที่จะต้องถูกทำลายไปก็เพียงพอแล้วที่จะกล่าวว่าเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง (Dimmock & Fisher, 2017)

เมื่อพิจารณาในมุมมองทางพระพุทธศาสนาเถรวาท เพศสัมพันธ์ในชีวิตของผู้ครองเรือนเป็นเพศสัมพันธ์ตามหลักเบญจศีล (ศีล 5) ข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจาร ซึ่งจัดเป็น “ข้อห้าม” และเบญจธรรม (ธรรม 5) หรือ กัลยาณธรรม (ธรรมอันดีงาม) ข้อ 3 กามสังวรหรือสทธานโธช รวมถึงคุณธรรมของสามีภรรยาและหน้าที่ของสามีภรรยาที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ที่เรียกว่า “ข้ออนุญาต” ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 หลักเบญจศีล (ศีล 5) ข้อ 3 กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณี แปลว่า เจตนางดเว้นจากการประพฤติดิในกาม” (Thai Tripitakas 11/315/302-303) โดยที่ “กาม” ในที่นี้คือ เมถุนธรรม หรือการเสพเมถุน (เมถุนสมาจาร) หมายถึง การมีเจตนางดเว้นจากการล่วงเกินบุคคลต้องห้าม (อคมนิยฐาน) ทางกาย ด้วยการมีเพศสัมพันธ์ (อัสัทธิธรรม) (Thai Tripitaka & Commentaries: 17/549) โดยสาระ ได้แก่ การดำเนินชีวิต ที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้านคู่ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคู่ครองของตน (Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto), 2014) ได้แก่ การไม่ละเมิดภรรยา/สามีตนเอง หรือไม่ละเมิดภรรยา/สามีของผู้อื่น (Promtha, 2005) รวมถึงชายหญิงที่มีผู้ปกครองหรือมีผู้ดูแลรักษา เช่น บิดามารดา ชายหญิงที่มีธรรมคุ้มครองรักษา เช่น นักบวช และชายหญิงที่มีกฎหมายคุ้มครอง (Thai Tripitaka & Commentaries: 16/396-397)

ประการที่ 2 เบญจธรรม (ธรรม 5) หรือ กัลยาณธรรม (ธรรมอันดีงาม) โดยเฉพาะเบญจธรรมข้อ 3 กามสังวร หรือสทธานโธช ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สนับสนุนในการรักษาศีลข้อ 3 ได้แก่ “กามสังวร” และ “สทธานโธช” หมายความว่า การมีเพศสัมพันธ์ที่อยู่ภายในขอบเขตแห่งศีลข้อ 3 คือ การมีเพศสัมพันธ์เฉพาะกับสามีหรือภรรยาของตนเอง ไม่ล่วงละเมิดทางกามกับสามี/ภรรยาคนอื่น หรือคนที่คนอื่นรักหวงแหน เชื่อว่าเป็น “กามสังวร” จึงนับว่าไม่ผิดธรรมในด้านคู่ครอง หรือ มีความรักมั่นคงต่อภรรยาหรือสามีของตนเท่านั้น ชื่อว่า “สทธานโธช” (Yodthong, 2017) ข้อปฏิบัตินี้จัดเป็นพรหมจรรย์อย่างหนึ่งของผู้ครองเรือนเป็นความประพฤติและการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามสำหรับปุุชน (Namanee, 2016)

ประการที่ 3 คุณธรรมและหน้าที่ของสามีภรรยาที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน พุทธศาสนาเถรวาทมีหลักคุณธรรม และคำสอนเกี่ยวกับหน้าที่ของบุคคลในครอบครัว เพื่อเสริมและประกอบภารดำรงชีวิตในสังคม

ให้มีความสงบสุขยิ่งขึ้น คุณธรรมและหน้าที่เหล่านี้ได้แก่ “ฆราวาสธรรม” (คุณธรรมของผู้ครองเรือน) หรือ “สมชีวิตรธรรม” (คุณธรรมของคู่สมรส) เป็นต้น คุณธรรมเหล่านี้เมื่อมีอยู่ในจิตใจของบุคคลใดหรือคู่รักใด ก็ย่อมทำให้เขาปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่ตนรัก เช่น สามเณรยากก็ปฏิบัติตนและหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ไม่บกพร่อง และยังส่งเสริมให้ความรักที่มีต่อกันเจริญงอกงามอีกด้วย

เมื่อพิจารณาถึงจุดนี้จะพบว่า จริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีลักษณะใกล้เคียงและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีคุณเชิงธรรมมากที่สุด จากมุมมองของทฤษฎีนี้ถือว่า เพศสัมพันธ์ที่ดีจะต้องไม่ใช่การกระทำด้วยแรงจูงใจทางเพศอย่างเต็มที่โดยไม่ควบคุม หรือการปฏิเสธความต้องการทางเพศอย่างเด็ดขาด แต่เขาจะต้องมีเพศสัมพันธ์ในเวลาที่เหมาะสม กับคนที่เหมาะสม ด้วยเหตุผลที่เหมาะสม ตามหลักทางสายกลาง (Golden Mean) ของอริสโตเติล ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับมุมมองในพระพุทธศาสนาเถรวาทที่ถือว่า เพศสัมพันธ์ในชีวิตของผู้ครองเรื่องจะต้องเป็นเพศสัมพันธ์ตามหลักเบญจศีลข้อ 3 งดเว้นจากการประพฤติดิฉิประเวณี และเบญจธรรมที่สนับสนุนเบญจศีลข้อนี้คือ กามสังวร การระมัดระวังอย่างรอบคอบในการมีเพศสัมพันธ์อย่างถูกต้อง ในแง่นี้จะต้องมีลักษณะ คือ

1) คนที่มีสามีหรือภรรยาแล้ว สามารถมีเพศสัมพันธ์กับสามีหรือภรรยาของตนเองได้เท่านั้น ตามทฤษฎีเชิงคุณธรรมอาจเรียกว่า “บุคคลที่เหมาะสม” ส่วนผู้หญิงหรือผู้ชายอื่นทุกคนจัดเป็นบุคคลต้องห้าม ที่เรียกว่าเป็น “อคมนียฐาน” อาจเรียกว่า “บุคคลที่ไม่เหมาะสม”

2) คนโสดที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรือคนที่เลิกกับสามีหรือภรรยา หรือสามีหรือภรรยาเสียชีวิต หรือหย่าร้างแล้ว ถือว่าไม่ใช่บุคคลต้องห้ามสำหรับคนโสด ที่บรรลุนิติภาวะแล้วเช่นเดียวกัน ตามทฤษฎีเชิงคุณธรรมอาจเรียกบุคคลที่อยู่ในวัยนี้ว่า “ช่วงเวลาที่เหมาะสม”

3) การแต่งงานหรือการสมรสนั้นทำให้ชายหญิงกลายมาเป็น “สามี” หรือ “ภรรยา” ตามประเพณี จึงจะสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้อย่างถูกต้อง ตามทฤษฎีเชิงคุณธรรมอาจเรียกว่า “เหตุผลที่เหมาะสม”

นอกจากนี้ การไม่ประพฤติดิฉิประเวณีและมีสหารสันโดษนี้ยังจัดเป็น “ทางสายกลาง” (มัชฌิมาปฏิปทา) เป็นหนึ่งในมรรค 8 สำหรับผู้ครองเรือน เรียกว่า “สัมมากัมมันตะที่ยังมีสวาสะ” (Thai Tripitakas: 14/139/179) หมายถึง การกระทำที่ถูกต้องสำหรับมนุษย์ปุถุชนที่ยังมีอาสวะกิเลสอยู่ เป็นส่วนแห่งบุญ ให้ผลคืออุปปี (สภาวะกลัวกิเลส) เรียกอีกอย่างว่า “สัมมากัมมันตะระดับโลกียะ” มองในแง่วิถีชีวิตผู้ครองเรือน จึงถือว่าเป็นข้อปฏิบัติทางสายกลางที่จะนำไปสู่ความสุขในการครองเรือน แม้เพียงชั่วคราวแบบโลกียะก็ตาม ด้วยเหตุที่เป็นการไม่ข้องแวะกับที่สุด 2 อย่าง คือ การหมกมุ่นในกามารมณ์และเพศสัมพันธ์ (กามสุขัลลิกานุโยค) และการเว้นขาดหรือไม่ข้องแวะกับกามารมณ์อย่างเด็ดขาด เช่น นักบวช เป็นต้น (อัตตกิลมณานุโยค) ซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับกฎแห่งทางสายกลาง ของอริสโตเติลอย่างมาก ดังนั้นประเด็นจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีคุณธรรมมากที่สุด ถึงแม้ว่าในแง่รายละเอียด พระมหาอภินันท์ อภินันโท (ภาคสุโพธิ์) (Phramaha Abhinan Abhinantho (Bharksupo), 2003) จะมองว่า ทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ไม่ได้ถูกกำหนดด้วยเหตุผลของแต่ละคนเช่นทางสายกลางของอริสโตเติล แต่ได้เสนอหลักการ วิธีการ และเป้าหมายสูงสุด อันเป็นทางสายกลางเพียงอย่าง

เดียวที่เรียกว่า “เอกายนมรรค” (ทางสายเดียว) ที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากวัฏฏะทุกข์ คือ นิพพาน จากมุมมองนี้หากพิจารณา “สัมมากัมมันตะอันเป็นอริยะ” ที่ไม่มีอาสวะ เป็นโลกุตตระ และเป็นองค์แห่งมรรค” (Thai Tripitakas 14/139/179) ย่อมไม่ผิดไปจากที่ พระมหาอภินันท์ ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบเอาไว้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจน ขอให้พิจารณาจุดหมายหรือเป้าหมายที่ดีหรือถูกต้อง (Aim) ตามแนวคิดของ อริสโตเติล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) จุดหมายระหว่างทาง (Means) เป็นจุดหมายเฉพาะหน้าที่ต้องผ่านเพื่อไปสู่จุดหมายอื่น และ 2) จุดหมายสุดท้าย (End) เป็นจุดหมายที่เป็นจุดจบหรือจุดสุดท้ายในตัวเอง ได้แก่ ความดี หรือความสุข (Ibid.)

จะพบว่า ทางสายกลางของอริสโตเติลจัดเป็นเพียงจุดหมายระหว่างทาง (Means) ส่วนทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) โดยเฉพาะ “สัมมากัมมันตะอันเป็นอริยะ” ในพุทธศาสนาเถรวาทจัดทางไปสู่จุดหมายสุดท้าย (End) เพียงแต่ในที่นี้เราไม่ได้หมายถึง “สัมมากัมมันตะอันเป็นอริยะ” แต่หมายถึงเฉพาะ “สัมมากัมมันตะที่ยังมีอาสวะ” ได้แก่ การอยู่ครองเรือนโดยประพฤตินิเบญจศีลข้อ 3 “กาเมสุมิฉฉาจาร” และเบญจธรรมข้อ 3 “กามสังวร” และ “สทธานโณช” ซึ่งจัดเป็นบุญหรือกุศล (ความดีงาม) อย่างหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้ครองเรือน จึงไม่ใช่สัมมากัมมันตะที่เป็นองค์มรรคอันจะนำไปสู่เป้าหมายสุดท้าย ดังนั้นในแง่นี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ทางสายกลางของอริสโตเติล และทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) โดยเฉพาะสัมมากัมมันตะที่ยังมีอาสวะ ในประเด็นเรื่องเพศสัมพันธ์ของทั้ง 2 แนวคิด จัดเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำในระดับที่เป็นจุดหมายระหว่างทาง (Means) (ตามแนวคิดของอริสโตเติล) ซึ่งนับว่ามีลักษณะสอดคล้องและตรงกันมากที่สุด ในประเด็นนี้

สรุป

จากการศึกษาจะเห็นว่า ในด้านความหมายและขอบเขตเรื่องเพศสัมพันธ์ในพุทธศาสนาเถรวาทนั้น ตรงกับคำว่า “เมถุนธรรม” โดยเรียกการมีเพศสัมพันธ์ว่า “เสพเมถุนธรรม” คือ การที่บุคคลมีเจตนาและมีความยินดีในการสอดใส่เครื่องหมายเพศของตนเข้าไปทางเครื่องหมายเพศช่องทางใดช่องทางหนึ่ง ได้แก่ ทวารหนัก ทวารเบา และปาก ไม่ว่าจะเป็นของมนุษย์ สัตว์เดรัจฉาน หรือของอมนุษย์ เช่น ยักษ์ เปรต หรือนาค เป็นต้น รวมถึงของตนเอง โดยที่สุดแม้สัมผัสเพียงนิดเดียวเท่าเม็ล็ดงา ย่อมเป็นการเสพเมถุนธรรม หรือมีเพศสัมพันธ์เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งมีความหมายแตกต่างจากแนวคิดตะวันตก โดยที่มุมมองตะวันตกมองว่า “เพศสัมพันธ์” (Sexual intercourse) หรือ “การมีเซ็กส์” (having sex) มีความหมายกว้างมากทั้งในแง่ความหมายดั้งเดิมแบบจารีต หรือแนวคิดเชิงภาษาโดยทั่วไป ที่ให้ความสำคัญกับการสอดใส่อวัยวะเพศชายเข้าไปในอวัยวะเพศหญิง และความหมายสมัยใหม่หรือแนวคิดเชิงเทคนิค ที่เรียกว่า “กิจกรรมทางเพศ” (sexual activity) ได้แก่ เพศสัมพันธ์ทางปากหรือทางทวารหนัก รวมถึงเพศสัมพันธ์กับอวัยวะอื่นๆ เช่น มือ หน้าอก ต้นขา หรือวัตถุอื่นๆ ซึ่งในมุมมองพุทธศาสนาไม่ครอบคลุมถึงการมีเพศสัมพันธ์กับอวัยวะอื่นนอกจากอวัยวะเพศ ปากและทวารหนัก รวมถึงกับวัตถุอื่นๆ ด้วย ส่วนการมีเพศสัมพันธ์กับอมนุษย์และซากศพของมนุษย์อยู่นอกเหนือความหมายและขอบเขตมุมมองในทางตะวันตก

ส่วนในด้านมุมมองเรื่องเพศสัมพันธ์ในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น เมื่อพิจารณาจากแนวคิดจริยศาสตร์เชิงสัมพัทธ์ว่า จริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีลักษณะใกล้เคียงและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีคุณธรรมมากที่สุด ถึงแม้เพศสัมพันธ์ในพระพุทธศาสนาจะไม่ปรากฏชัดเจนว่ามีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีกฎธรรมชาติ ที่ยอมรับเพศสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อให้กำเนิดชีวิตในการสืบเผ่าพันธุ์มนุษย์เท่านั้น ยกเว้นเพศสัมพันธ์ในมุมมองของพุทธทาสภิกขุที่เห็นสอดคล้องกับมุมมองนี้ ส่วนแนวคิดจริยธรรมของค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ (autonomy) และความเคารพในตัวตนบุคคลทั้งหมด (whole persons) เป็นกุญแจสำคัญสู่ความเป็นผู้มีจริยธรรม ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เฉพาะในบทบาทของการสมรสต่างเพศและระบบผัวเดียวเมียเดียวเท่านั้น ซึ่งพระพุทธศาสนาเถรวาทก็ยอมรับมุมมองนี้เพียงแต่เหตุผลที่ยอมรับต่างจากค่านิยม เพราะมุ่งให้ความสำคัญกับการไม่เบียดเบียนสามิภรรยาของตนเองและของคนอื่นเป็นสำคัญ สำหรับแนวคิดประโยชน์นิยมที่ยึดถือความสุขความพึงพอใจโดยรวมจากการมีเพศสัมพันธ์เป็นสำคัญ กระทั่งมองว่าการผิดประเวณี (adultery) หรือการมีคู่นอนหลายคน (having multiple sexual partners) อาจสามารถเป็นที่ยอมรับได้ในทางจริยธรรมได้ ถ้าหากปรากฏว่าทำให้มีความสุขโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งพระพุทธศาสนาเถรวาทแม้จะยอมรับว่าเพศสัมพันธ์จะทำให้เกิดความสุขหรือความพึงพอใจที่เรียกว่ากามสุขก็ตาม ถึงกระนั้นก็ไม่ยอมรับเพศสัมพันธ์ที่ผิดทำนองคลองธรรมเช่นแนวคิดนี้ และจริยธรรมเรื่องเพศสัมพันธ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีลักษณะใกล้เคียงและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีคุณธรรมมากที่สุด ซึ่งถือว่าสิ่งที่ดีคือสิ่งที่คนดีมีคุณธรรมเลือกกระทำโดยจะต้องเป็นไปตามความพอประมาณตามกฎแห่งทางสายกลาง (Golden Mean) ของอริสโตเติล ซึ่งตรงกับเบญจศีลข้อ 3 งดเว้นจากการประพฤติดีกในกาม และมีเบญจธรรมข้อ 3 สหารสันโดษ การยินดีพอใจในสามิภรรยาของตน ซึ่งจัดเป็นทางสายกลางตามมรรคมืองค์ 8 ที่เรียกว่า “สัมมาคันมัตตะที่ยังมีสวาสะ”

References

- Bavornnantkul. (1993). *Sexuality Ethics*. Bangkok: Kasetsart University.
- Buddhadasa Study Group. (1999). *Some Aspects of sense-desire (Kāma) in the opinion of Buddhadasa*. Bangkok: Sukkhababjai Group.
- Detboon et al. (2017). Wife's Perspective of Equality in Family. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(1), 41-55.
- Discovery Health. (2008). Sexual intercourse. In *sex encyclopedia (Sexual Health From A – Z)*. Copyright 2002 Sinclair Intimacy Institute. Retrieved January, 18, 2020, from <https://web.archive.org/web/20080822040701/http://health.discovery.com/centers/sex/sexpedia/intercourse.html>.
- Empradit et al. (2003). *General knowledge about sex education*. 3rd edition, revised. Bangkok: Thammasat University.

- Ilangakoon, Samantha. (2016). Sexual Ethics; A Need Indeed, Buddhist Ethics as a Model. *Cultural and Religious Studies*. 4(2), 134-139.
- Khruatachu, Damrongphon, & Phokhathitiyukt (Editor). (2008). *Biology 1*. Bangkok: Department of Biology, Faculty of Science, Mahidol University.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Mahamakut Buddhist University. (1993). *Thai Tipitaka & Commentaries, Set of 91 Volumes*. 3rd edition, Bangkok: Mahamakut Buddhist University Press.
- Dimmock, M. & Fisher, A. (2017). *Ethics for A-Level*. Cambridge, UK: Open Book Publishers.
- Namanee, P. (2016). An Analytical Study of Sadārasantosa and Stability of Family Institution. *Journal of MCU Peace Studies*. 4(1): 42-55.
- Oxford University Press. (2020). *Sexual intercourse (noun)*. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary (Online)*. Retrieved January, 18, 2020, from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sexual-intercourse?q=sexual+intercourse>.
- Phramaha Abhinan Abhinantho (Bharksupo). (2003). *A Critical Study of the Middle Way in Theravada Buddhist Philosophy and Aristotle's Golden Means Theory*. Thesis Master of Arts. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramethidhammaporn (Prayoon Dhammacitto). (1996). *Instinct control*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto). (2014). *Buddhadham: Expanded version*. (39th ed.). (The 8th edition of computer data). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrapromkhunaporn (P.A. Payutto). (2015). *Buddhist Dictionary Vocabulary version*. 23rd edition, Bangkok: Dhammathankusolchit Foundation.
- Promtha, S. (2005). *Buddhism and Ethical issues: prostitution, abortion and murder*. 3rd edition. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Royal Society. (2013). *Royal Institute Dictionary B.C.2554*. In honor of His Majesty the King, on the Auspicious Occasion of the 7th Royal Birthday Celebration, 5 December 2011. Bangkok: Royal Institute.
- Serirak, N. (2017). "Sexual intercourse in a medical perspective": the meaning of sexual intercourse as an aesthetic activity in the writings of Thai physicians in the 1970s. National Academic Conference The 11th Thai Humanities Research Forum, Exploring Aesthetic Dimensions in the Humanities. 8-9 September 2017 at Srinakharinwirot University, Prasarnmit, Bangkok. Nonthaburi: Medee Graphic Company Limited.

- Soble, A. (2002). Introduction: The Fundamentals of the Philosophy of Sex. In *The Philosophy of Sex*. 4th edition. Edited by Alan Soble. Lanham; Boulder; New York; Oxford: Rowman & Littlefield Publishers.
- World Health Organization. (2006). *Defining sexual health: report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002*. Geneva: World Health Organization.
- Yodthong, A. (2017). The Cohabitation of Men and Women who become one's legal age: Analyze views in Buddhism. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 2(1), 77-96.